

הלכות פסח סימן תסו

עם השאר, (יז) ואסור לאכלו (יח) בפסח, (יט) אלא ירקדנו וישמרנו עד אחר הפסח. (כ) *וואם

שערי תשובה

נראה שאין להחמיר, אם לא שנהגב גורל קצת בענין שעכ"פ עבר קצת זמן לזמן שישק לפרט ונחמח א"ל דחוק וצבור בטוב בענין שלשי ראית עינים יש להטיל ספק בדבר וימיר שפא העכבר נכנס בתוכו וחסר לו אכל בדרך הלכות בשק נטנה משוטט אנה ואנה וימיר שבפירי נתחפץ בכפא מקומות, אבל אם הנגב קצת מאד שנעשה פנה ע"י נשיכת בעלמא א' שנהקח צבור הרבה ונראה לעין שלא פורשו העכברים מבפנים סמטת שיהא סדק הדק היטב ונעקבדים אין כהם אלא בפיסה נקרה מבחין ואלא מזה שבנגב שלפניו בשולי השק משט, מה מקום להחמיר בזה, וכפי צד הלמד מלפניה ורבים קצת מקום שהוא בענין שלא יהא בית-החוש שנשאר שם כלליהית פי עכבר, והשאר מזה לאפות ממנו לפסח, וכ"ש מה שפירי לפעמים שכן לילה נמצא לשיטה בשולי השק או בקריתיו ונראה לעין שלא נכנס העכבר בדרך שם, וצד נשיב בזה השק אלא נקר בפיד מן הסמוך לו, יש לאחז בקריתו בשוליו או לאחז בקרן עם קצת מהקמח ולקשר שם היטב והשאר מקרה, והוא פשוט וכן יש להחיות למעשה:

אבל אם נבשר רק השק ואיך ספק שמא לא אכלה כלום, אפילו שנמצא כך בפסח מקרה להשהותו אבל אסור לאכלו אפילו אם נמצא בן קדם פסח, שכלי. וזו"ל לזכור סימן קיט פסק בשק קמח שנשדף מאכילת עכברים, דאם אפר קדם פסח מצות מהקמח ההוא דאין לאסר באכילה בפסח, אעפ"י כי לילוח הראשונים יש להם קמח אחר המשמר, והקמח שרדנו באותו בשר שרדנו הקמח הפסח אין להחמיר בו וטפר בכל דבר, ע"ש. ותשו"י כתב דאפילו בנפול מים עליו ותנפשו, אם מפיר המקום שנתלחלח נקחנו וירדק השאר, וכ"ש בנשיכת עכברים, שיקח סביב המקום הנשדף והשאר ירקדנו ויאכלנו בפסח, ע"ש. והט"א

פאור הלכה

* ואם נתבשר בפסח וכו'. עין משנה ברורה, והנה משמע מלשון השלחך ערוך דאפילו אם הרקיד הנה בפסח גס"מ מר לשהותו, ונשכח"אלך במקום בזה, ביז דעל-פנינים צריך לרדק, הרי גס"מ נעשה בזה עשה הסעודות במקום בדרך נכחי הנקה, ואסארי מקרה להשהותו? וגם המקום היטב במקור זה דרין שהובא בבית-יוסף, משמע שם גס"מ רבנינו נזקק שירדקו קדם פסח ונחמ"ש שם שם 'אכל בפסח יורקו הכל', רצח לומר הינו קשלא נחלו אותו קדם פסח, אבל אין חילוק בין נתבשר קדם פסח לנתבשר בפסח, רק דקדם פסח אפשר לזמן עצה בהקדמה, אבל אם לא רקדו אז אין לו פסחה, דאי אפשר שלא יתערב פירי משהו, ועין בפריימגרייס שגם הוא נדחק מאד בסברה המחבר, ונע"ל"ן הקדים המגן-אלך לפרש שגם פסח המחבר הוא בן, ודבנפשו קדם פסח יש לו פסחה בהקדמה, ואם נתבשר בפסח אין לו פסחה בהקדמה ואסור לשהותו, וכן ארסא נמלמא נקט דבנפשו קדם פסח נקדמין לרדקו

חומר נעור. וצ"ח במגן-אלך שכתב עוד סניף לזה, שיקח קצת מן הקמח ויאכלנו קדם פסח ונתלה החמץ במה שאכל, ויש לסמוך על זה במקום הפסד²⁰. ומכל מקום (מג) נקח מצות אחרות ללילות ראשונות, דעל-פנינים אין זה שמור כהגון, (מד) והוא דרין בכל היכי דמלשרין מפיצם ספק-ספקא וברומה²¹: (יח) בפסח. וצ"ח²² שנשבו השקים²³, אם נר שאלו מן הקמח ונתבשר הלילות, (מה) יש אומרים שאם הוא תוף הפסח פלו אסור, ויחליטן שיהלכו בכפא מקומות בשק ונר שפירי העכבר מחמין כמו ר"ק של שאר בהמה ויחיה, וצ"ח לא מקמי אחרית אותו מקום, ואם הוא לפני הפסח, ירדק הקמח וינשדף עד אחר הפסח או ימקדנו, וידין נתלחלח במים הנקור לשייל. אבל (מי) הרבה אחרונים חסידים לדינא דגם בזה מקמי לאחז סיבב מקום הנשדף עם הקמח שנאכלו היטב, והשאר ירקדנו ויאכל בפסח²⁴, ומקמי עצה זו אפילו אם הוא תוף הפסח, (מו) ומכל מקום ראוי להחמיר פה-שיאמרים שלא במקום הדק או הפסד. (מז) וכל זה פשהשק מנה במקומו בלא נענוע ואל נתערב הקמח, אבל אם טלטל השק במקום לקמח (מט) או שנשבו בכפא מקומות בשק ואי אפשר לתפס ולנהל, לא מקמי עצה זו אף לדעת המקלחין, ודינו בדין נתלחלח במים, וכנ"ל. אעפ"י לפי מה שכתבנו בסוף סעיף-קטן הקודם, דגם בנתלחלח השק במים מקמי הרקידה במקום הפסד לאפ"י קדם פסח, פשוט דהוא דרין גם בזה. וצ"ח בשערי-תשובה מה שכתב בענין זה: (יט) אלא ירקדנו. כדי לבצר החמץ שיפוצא בו: (כ) ואם נתבשר בפסח וכו'. והשע"י, דנמצא לו חמץ שנתערב (ג) בפסח - במשהו, ואם נתערב שלא בזמנו - בנותן טעם, וצ"ח בן אם נתבשר בפסח, אף שנתלחלח היה מקום, מכל מקום פל זמן שהוא מלחלח לא היה מתערב, ומתי התחיל להתערב - בשנפשו, ונפנה פוררים לחוף הקמח, אס"פ נעשה הסעודות בפסח, שהוא במשהו, ואסור להשהותו [ואף דירקדנו, הרי מלישין שירדק פוררים קטנים בדרך נכחי הנקה, וכנ"ל]: מה שאין בן אם נתבשר קדם פסח, הרי קמח לן והוא בקדי נהינת טעם בכל הקמח, ובאין אין בו שעור זה, כתבו (ג) האחרונים, וכל השע"י הנה

שער הצינור

(לח) טנא-אבנים ותרפה אחרונים: (לט) נהר-שלו, ומסמלך בזה קשית טנא-אלף: (מ) חקיעקב פס"טן תנן פס"ח-קטן יג: (מא) וכן הוא גס"פן דעת בעל הלכות. אכן בנפנה הירדלה חולק עליו ודעתו כפסח השלח-ערוך, ובמאמר-מרכזי מציד לעקר דרין דעת הלכותי ומקרי לח בלה, ומכל מקום לעשה איתו מציד לטקל רק בנאפה קדם פסח, עין שם; גם באלהה ווטא אינו מציד לטקל רק ביש עוד פסח: (מב) שערי-תשובה בשם פריימגרייס ופריימגרייס, וכן כתבו בספר מגן-אלך ובספר עמק-הלכה דנאפה קדם פסח, ומשמע טפוסקים דבענינו דעת הרקידה הקמח לא יכניס יד לחוף הנפה למען בקמה, דעל-פנייה ויכל לצאת פורר גבש בדרך נכחי הנפה, אלא שישנעו הנפה בלבד, דאז אם יש איתה פורר ישאר הנפה כמו שהנפה קולט טפסין, ולכן אף אם היה מלמלחלח הנפה פורר עשה נכח ונחמק קצת ממנו עד שנשדף הנפה בלבד, דאז אם יש איתה פורר ישאר הנפה כמו שהנפה קולט אפ"י לן, ודין לח בלה ובטל קדם פסח: (מג) אחרונים: (מד) בית-מאיר: (מה) סני-אדם, וכדעת הפגן-אבנים ופס"ח שהחמיר בזה: (מו) ס"ו חקיעקב, וכן הסכים הפרי חדש והפאמר-מרכזי וכן העתיק הגר"ז לדינא: (מז) סני-אדם, וכן כתב בבני-ישיב, ובפרט שנמצא זה בחבית בודאי יש להחמיר שלא במקום הדק, והחמיר-אדם והחמיר-אדם תופסים לעקר דרין הפגן-אבנים בנמצא זה בחבית נשדף לחלוט שחלף העכבר בדרך אכילתו בכפא מקומות, וצ"ח-פנינים שלא במקום הדק בודאי יש לתפס פסחה, ודינו פני שאינו נר באיתה מקום: (מח) פשוט, וכן כתב הגר"ז: (מט) פריימגרייס: (נ) בית-יוסף, ובפי מה שהספיר אותו הפגן-אבנים: (נא) אלה רבה בשם הררישה וחקיעקב וכו':

הלכות פסח סימן תסו

באר הגולה 136

ז' ד'השליח ח' נכח
י'הם האהלה חיים
ט' ש'ב קצרות חיים

נתיב פסח, (כא) אסור להשתות: ה' (כב) השל מתיין, (כג) *וכן חמי רגלים (כד) טומי הפה והחטם והעין והאזן, (כה) אכל דם (כו) רבינו יוחנן (כז) *ונשת אדם

באר היטב

ודקא בשאין רואין שום חלולות בשום מקום הנשקף אכל אם רואין שום חלולות במקום הנשקף יש לחלול בדבר המצוי, אולי השתנו העכברים על המקום, ועס'ה: (יג) וכלב, היה חלב בצירי אפילו רותם וצילול וכ"ש נקרא, שכנה"ג, וע"ל סימן תסב מדין השמן, וכתב הס"א: והיה דמי מרה ג"כ אינו

משנה ברורה

מדין הדין ענין שנתחלחל השק ממים, אבל אם ספק שפא לחלול הוא (כג) ממי-פרות, יש להקל לאכלו בפסח על-ידי רקוד אף אם נתיבש ברוח הפסח, דהרי ספק-ספקא, שפא נתחלחל (נג) ממי-פרות, ואם תמצי לומר מדברים המתמזגין, שפא לא נתערב בלחם בהקטנה מלחולותיה שנתבש, ומכל מקום אם אפשר (נד) לו בקל למצא קטח אחר לפסח (נז) אין כדאי לכתחלה לסמוך על ספק-ספקא לאכלו בפסח, אלא יצטרענו לאחר הפסח, (ט) והוא הדין אם נתחלחל באיזה דבר (ז) שיש דעות בין הפוסקים אם הוא בכלל מיי-פרות או מים, גס-כן מטר על-ידי רקוד: (כא) אסור להשתות, ולא כתב (נח) שיוקנו לחוץ, דהוא אולי לשיטתו לקמן בסימן תסו סעיף י, ענין שם²⁵, ולידיה יכול למכור לעצמו חוץ מדמי אסור שבו, אבל לדעת הרמ"א שם דנהגין לשרף הכל, היא הדין בזה, ודע, ולפי מה שהספיקו האחרונים דמקום הפסד גדול יוכל לסמוך על דעת המחבר בסעיף י, וכמו שכתבנו לציל בסימן תמו במשנה ברורה סעיף-קטן ג, יכול למכור כל השק לעצמו חוץ ממעט הקטח המתמזג שבו, ופשוט שהוא (נח) ביש צפונים לפניו: ה' (כב) השל וכי²⁶, כל הני דמתמזגין, (ס) הינו אם שקה בלא עסק שער חמוץ, ולא גרע ממים דעל-ידי התעסקות אינו בא לידי חמוץ: (כג) וכן מי רגלים, הינו דאדם, (סא) בין שהוא גדול בין שהוא קטן, אבל דבהמה ושאר בעלי-חיים, (סב) יש דעות בין הפוסקים אם מתמזגין: (כד) ומי הפה והחטם וכי²⁷, בין של אדם (סג) בין של שאר בעלי-חיים, והטעם בכל זה, דכל אלו הם חוללות המים והיו פטורים: (כה) אכל דם, והוא הדין דמי המרה (סד) גס-כן אין מתמזגין, והיו כדם ולחה ברוחה, ואם כן מטר לצשות מנגו עשה לרפואה: (כו) וכלב, בקמ"ץ, (סה) והוא הדין חלב בצירי [וכן] שמן אפילו רותם וצילול, וכל-שכן נקרא, והטעם בכל זה, דאינו אלא מיי-פרות ואין מתמזגין²⁸, (סו) ואף-על-גב דחלב ודם בלא חבי אסורין, מכל מקום בטל בששים, מה שאין כן חמץ בפסח שהוא במשהו²⁹: (כז) ונשת אדם, ונשת בהמה, ענין לציל בסימן תנג סעיף ו ובמשנה ברורה שם³⁰, וציאה, בין דאדם (כז) בין דשאר

פסח: ולי' דעכברים יש להחמיר יותר דהני עכברי רשיעי גינהו והולכין בכל השק ואוכלים, וכל-שכן קשמוץ בקבית דאז בנדיה חולקת בכל הקטח וכן החמירו הגאונים, ע"ש, וכ"כ במייט להחמיר מהאי שפא, והחיי הסבים קט"ז ויש להחמיר לקטור מקום הנשקף ולהחמיר השאר בכל ענין ע"י רקוד,

באר הגולה

גס-כן קדם פסח: * וכן מי רגלים, ענין משנה ברורה, הנה במשנה דמכשירין פרק ו איתא ימירגלים בין גדולים ובין קטנים, ופרש הר"ש והרע"ב כי' גדולים, משקין טינא מפי-הטבעת, והנה לקאנה הוא סתירה למה דקאמא לו דצוהת פרטגולים ורגלי-בהמה אינו מתמזג, ולכן פוסק המור דשק של קטח שישבו עליו פרטגולים ונתחלחל מצוהתם אינו נצטח סמך הקטח בלח שם [ענין בפי' וט"ז], ומצאתי באלה דעה שמתיר, דהתם טורי בצוהת צכה, ונראה שאין הכנה שהיא עכה טמא, דאף נתחלחל הקטח שפסק ונצטח בצק על-ידי שהטילו עליו הפרטגולים צוהת מלנצטח, אלא שאינה רפה בנדיה, דאי היטה רפה גמורה היטה חשוכה כמשקין טינא מפי-הטבעת ונצין בקרי-קודים, והנראה לענינה דעמי בתבתי, ואולי גם כננתו הוא פשוט בו לחלולות רב, ובחיי-אדם ראיתי שכתב לענין צוהת רפה שני דעות, יש אומרים דיינו כמיי-פרות ויש אומרים דאינו מתמזגין כלל, והנה היש-אומרים השני פשוט דהוא דעת הפוסקים דקטחיו דצוהת אינו מתמזגין ולא חלקין בין עכה לרפה, אבל היש-אומרים הראשון אינו יודע מי הוא, דהמחלוק בין עכה לרפה הוא רק האלה רפה, ונצתו הלא נוטה דרפה הוא מיי-רגלים מתמזגין, ואולם עקור הענין, אפילו היטה רפה פסח טמא, אינו מפקפק מאד, דהנה ידע מה שנהקשה שם החסידות יוסי-טוב על פירוש הר"ש, דהא תנן בפסא דהשוקה מיי-קרא, אף-על-פי שיוצאין קצנים, מכל מקום אינו חשוכה שוב משקה האולי שפא תנן פ"י השפעת, וענין שם שדוק מאד בתרצו, ונראה שהביא שם לסברתו אינה מוכחת כלל, ענין שם, ונראה פירוש הר"ש והרע"ב היה נראה לי פשוט דהכונה, בין שהמירגלים הוא של אדם גדול ובין שהוא של קטן כיון דהוא כן קטנה, ולא פוקי' אם הוא רק כן שמונה נדשים כקטני במשנה שאמרי, ענין שם, אחר-כך מצאתי ברמב"ם פרק י מהלכות סטא אכלין שפסחין דין המשנה, ונראה שפסחיה דבריו שהוא מפרש דבריו [וענין בחשוכה חט"ט] השני סימן ל' שהוא מפרש את דברי הרמב"ם גס-כן דברגליו, וכן באלה רפה על סדר סדירות המינים להקרא מפרש בהדיא דבריו, ופשוט ששני מפרשי הר"ש שפני קצת התוספות-יוסי-טוב, והנה לפי זה אפילו רפה כמים טמא גס-כן הינה צוהת לענין זה, ובחשוכה חט"ט השני הנזכר בצדד לומר דאפילו לפרוש הר"ש והרע"ב אין הכנה במשנה על צוהת רפה כמים שהיא דקה מיי-רגלים לענין הקשר, דהשוקה מיי-קרא יוכיח, אלא על מיי-רגלים טמא שפסח איהו חלי יוצאים דרך מקום גדולים דהני דרך פיי-שכעת, ולפי דבריו אין לם שקה שום דעה על צוהת רפה כמים ששהת חשוכה במיי-רגלים לענין הקשר, ומפילא הוא הדין לענין חמוץ, אולם כל זה כתבנו לפי דעת הפוסקים דמשנין ענין חמין לצנן הקשר, דפה דלענין הקשר נראה חוללות המים, אם לענין חמוץ הוא כמים, ומה דלא חשיב שם חוללות המים, אם לענין חמוץ לא נראה מים: אבל יש מן האחרונים שסוברין דזה אינו הכרח, ולכן סבירא להו דמירגלים של פהטה נכלב ועכברים מתמזגין, אף-על-גב דלענין הקשר איתא בתוספתא דמי רגלי בהמה אינו מקשריר [ענין באלה רפה], ועל-פנינים בהצטרף עוד אינה ספק בנדיה יש להקל, כן נראה לענינה דעמי: * ונשת אדם, ענין משנה ברורה מה שכתבנו לענין צוהת רפה כמים ששהת חט"ט, וכתב בפסח מאמר-מרדכי סעיף-קטן ד שהורה לאחד שקה שק

שער הדין

(נ) ולפי מה שכתבנו לציל דהעקור דנשת המהפר דנשת החוץ אינו כמים והוא בכלל מיי-פרות, מספקא דהוא הדין אם הספק שפא הוא מנצח החוץ גס-כן נכנס בכלל ספק [ונק' לדעת המנהג-אברהם שם] דסוכר דנשת האסורין, אין זה בכלל ספק, ועל-פנינים לענין לאפות קדם פסח על-ידי רקוד בנדיה אין להחמיר בזה: (ג) וענין בקור-חיים שאין להחמיר מטעם זה רק ללחש לחולה ולזמן, דלדידהו מטר אחר-כך ללחש במיי-פרות לבד גדליל בסימן תסב, דאי עם מים ולשאר אינשי, הלא קאמא לו דמיי-פרות עם מים מתמזגים להחמיר, ולפי מה שכתבנו לציל באת כב אין דבריו מברחין, ואפשר דבזה יש להחמיר יותר משום דשפא נתחלחל ממים גמורים, ואולם לענין לאפות קדם פסח דהרבה אחרונים מתיירין על-ידי רקוד אפילו בנדיה נתחלחל ממים, ונאף דלענין חשש צוהת רפה ונאף נקא-מנה בין קדם פסח לחוץ הפסח, מכל מקום נראה לענינה דעמי פשוט דאין להחמיר בזה מטעם דמיי-פרות הרי טמא ונאף כד תבנש, וכנ"ל באת כב, ונאף שפא לא נתערב בו כלום, כן נראה לענינה דעמי: (ד) חק-יצקב ושי"א בסימן תסז: (ה) בפי"א שם: (ו) חיי-אדם: (ז) גזון דהשקנה עכברים וביצא בזה וידלקה: (ח) וכתבנו שפה המהפר לשני מפה שהביא בבית-יוסף בשם הר"י מוינא [בית מאיר]: (ט) דאי לאו הכי הלא אסור לשתות: (ס) אחרונים: (סא) ענין בנדיה חלוקה: (סב) והמתייחס המהפר מושקע דהתם כהאחרונים-הם ורצו נחם דמתמזגין, וכן כתב הגאון והנאף באלה רפה: והפרי חזש והחק-יצקב סבירא להו דנצת הר"מ דאינו מתמזגין, והמשימות התוספתא והרמב"ם לענין הקשר, משום דמיי-פרות הן, ומכל מקום אם נראה החטים בקבצים, כלפי צלמא חלישין לחמוץ, ענין בבית-יוסף: (סג) בלבט ושי"א: (סד) קנה-אברהם ושי"א: (סה) אחרונים: (סו) חק-יצקב: (סז) טור ושארי פוסקים:

הלכות פסח סימן תסו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

דהוא אֶזיל לְשִׁישְׁתּוֹ לְקַמֵּן בְּסִימָן תַּסּוֹ סְעִיף י' עֵינִי שָׁמַעְתִּי.

[משנ"ב ס"ק כו]

וְהַשְׁעָם בְּכָל זֶה, דְּאֵינוּ אֶלָּא כְּמִירְפוּת וְאֵין מִחְמִיצִין³⁰.

30) וכן מי ביצים, כתב השו"ע לעיל (סי' תסב ס"ד) שהם בכלל מי פירות, וביאר המשגיב שם (ס"ק יב) שהיה צד לומר שמי ביצים גרועים יותר ממי פירות, כיון שהם מתפחים את העיסה, ומחדש השו"ע שמי"מ אין זה חימוץ. וכן יין שמן דבש וחלב ושאר כל המשקים, כתב לעיל (שם ס"ק א) שדינם כמי פירות. עוד כתב שם (ס"ק כג), שתבשיל של שומן שאין בו מים אינו מחמיץ, ואפילו נמצאת בו חיטה מבוקעת אינה אסורה, ואין לחוש למים שהודחו בהם את השומן לאחר מליחתו, ואין לחוש גם אם יודע בבידור שהכניס בו מים קודם הבישול, כיון שהמים נשרפו לגמרי בבישול, וראה שם עוד פרטים בזה.

[משנ"ב שם]

מִה שֶׁאֵין בּוֹ חֵמֶץ בְּפֶסַח שֶׁהוּא בְּמִשְׁהוּ³¹.

31) ודרך נוספת לבאר מדוע לא נאסר הקמח מחמת איסור דם, כתב השו"ע הרב (סי' כ) שהרי דגן ששהה פחות ממעת לעת בתוך דם מדיחו ומוותר, ומשום כך כתב השו"ע שהדם אינו מחמיץ ואין דינו כמים [שלגביהם הביא השו"ע לקמן (סי' תסז ס"ב) שיש אומרים שחיטה ששהתה בהם פחות ממעת לעת אסרה], אלא דינו כמי פירות ואין הרגן השרוי בו פחות מעת לעת נאסר משום דם.

[משנ"ב ס"ק כז]

וְנִצְתָּ בְּהִמָּה, עֵינִי לְעִיל בְּסִימָן תַּנֵּן סְעִיף ז' וּבְמִשְׁנֵה בְּרוּרָה שָׁמַעְתִּי³².

32) ששם כתב השו"ע, שבעת שמוליכים את שקי הקמח מהרחיים, אסור להניחם על גבי בהמה אם אין אוכף או עור עבה מתחת השק, ובטעם הדבר כתב המשגיב שם (ס"ק לד), שהקמח מתחמם מגוף הבהמה, ועל ידי זה ממחרר להחמיץ בשעת הלוישה, ועוד, שהבהמה רגילה להזיע תחת כובד המשא, ויתכן שזיעת הבהמה מחמיצה כמו מים, אך אם עבר והניח על גבי בהמה, אין לאסור בדיעבד, ועל כל פנים צריך להמתין מעת לעת עד הלוישה כדי שהקמח יתקרר. וכתב בשע"צ שם (ס"ק נו), שהטעם שהתיר בדיעבד הוא משום שמעיקר הדין זיעת בהמה אינה מחמיצה. אך הביא שיש חולקים שיתכן שדין זיעת בהמה בדין מי פירות, ולכן אם ילוש אחר כך את העיסה במים, יצטרפו המים עם הזיעה ותמחר העיסה להחמיץ. ואף שכמה אחרונים סתמו להתיר, מ"מ לכתחילה טוב יותר להסיר את הקמח במקום שהתלחלח מהזיעה.

[משנ"ב ס"ק כב]

הַטֵּל וְכוּ'³⁶.

36) ומה שכתב השו"ע לקמן (סי' תסז ס"ד) שרגן מחובר שנתביש לגמרי מחמיץ אם ירדו עליו גשמים, ולא חשש לירידת הטל שאינו נעצר לעולם, ביאר המאמר מרדכי שם (ס"ק ו), שירידת הטל על השיבולים שהיא מועטת אין בכוחה להחמיץ, והביא המשגיב שם (ס"ק יח) את דבריו לגבי גשם מועט שירד על החיטים.

[משנ"ב ס"ק כג]

אָבֵל בְּהִמָּה וּשְׂאֵר בְּעִלֵּיתֵינִי, יֵשׁ זַעֲזוּת בֵּין הַפּוֹדֵקִים אִם מִחְמִיצִין³⁷.

37) וכיון שדבר זה תלוי במחלוקת הפוסקים, כתב הכף החיים (ס"ק ג) שאם התערבו בעיסה שנילושה במים, יש להחמיר ולדונם כמי פירות שאם התערבו במים הם ממחרים להחמיץ, ולכן צריך למחר באפייתם, ומאידך, אם נפלי על קמח יש להחמיר ולדונם כמים, וצריך להסיר את המקום שנפלו שם.

[משנ"ב ס"ק כד]

וְהַשְׁעָם בְּכָל זֶה, דְּכָל אֵלֵינוּ הֵם חוֹלְדֵת הַמֵּיִם וְהָיוּ בְּמִיָּם³⁸.

38) ומטעם זה הביא הכף החיים (ס"ק נה) שנהגו נשים חשובות שבשעה שמרקדות את הקמח שמוות רדיד על פיהן, כדי שלא ינתו ממנו רוק לקמח כשהן מרבדות.

[משנ"ב ס"ק כה]

אָבֵל דָּמָה³⁹.

39) אבל אם רקק דם שמצצו מבין שיניו, כתב החק יעקב (ס"ק ג) שהוא מחמיץ, כיון שדאי יש בו תערובת של רוק, ולפיכך כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק א) שדינו הוא כמי פירות המעורבים במים שממחרים להחמיץ.

הלכות פסח סימן תכו תכו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

בעלי חיים, אינו מקמיץ³³.

33) ולגבי חומר ריסוס שנתנו על החיטים, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' רכז ס"ק ג) שיש לדקדק שלא לקחת חיטים אלו לאפיית מצות. כיון שהחומר מעורב במים, ועוד, שהתברר בזמן האחרון שהחומר עשוי מהפרשות של תולעים והוא עלול לגרום שהעיסה תחמיץ יותר מהר.

[משנ"ב ס"ק כח]

פמה אחרונים סוברים דאינו מקמיץ כלל, ויש שפוקדים³⁴ גם

34) ולגבי הטירחה בעשיית המצות, שכתב לעיל (סי' תס ס"ק ז) שצריך לטרוח עד שיתחמם ויזיע, והוא תיקון גדול לעון החמור, כתב הכף החיים (שם ס"ק יט) שמ"מ יש להזהר שלא תנטוף זיעתו לתוך העיסה, כיון שיש לחוש לדעת שהיא במי פירות שכשהם עם מים הרי הם ממזרים להחמיץ.

[שעה"צ ס"ק עה]

ואינו נזהר זה לפניה, כמו שכתב הט"ז³⁵.

35) ואף שאר המצות שאינן עומדות לצורך קיום המצות בליל הסדר, כתב הט"ז (ס"ק ד) שאין ראוי לנהוג בהן מנהג בזיון, כיון שטוף טוף הן לצורך יום טוב, והוסיף, שבין שזה הטעם שאין להשתמש בקמח זה, אם אירע שלא ריקדו את הקמח, אין לחוש בכך לאיסור.

[משנ"ב ס"ק ל]

דאי לאו הכי יצטרפו השהיות שפין טפה לטפה לשעור מיל³⁶.

36) ואם נפל דלף לא באופן רצוף על הקמח במשך י"ח דקות, כתב

החור"א (אור"ח סי' קכא ס"ק יח ד"ה שם) שנחשב לחמוץ, ובכלל זמן הייח דקות יש לחשב גם את זמן ירידת הטיפות, כיון שנגיעת המים בקמח אינה פוחתת את הזמן משום שאין משך זמן לפגשה ביניהם.

[שעה"צ ס"ק פ]

וקבל פקום גם הוא מורה דיש לחש לשהיות³⁷.

37) וכן לגבי עסק מועט בעיסה בגון כשמנקר את המצות, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תנט ס"ק טז) בשם התרומת הדשן שאף שעסק זה אינו מניח לעיסה להחמיץ בזמן שעוסק בה, מ"מ אינו מבטל את השהיה הראשונה, ולכן אם ישהה עוד יצטרף לשיעור מיל.

אמנם החור"א (אור"ח סי' קכא ס"ק יח ד"ה ובמ"ב) כתב, שבדלף רצוף אין השהיות שבינתיים מצטרפות לשיעור מיל, כיון שדלף רצוף נחשב כעסק גמור המבטל את השהיה הקודמת. וכל מה שהחמיר התרומת הדשן שאינו בעסק גמור הוא רק בדלף שאינו רצוף. ומדבריו אלו הוכיח השו"ע הלכות (ס"ב) שהחור"א נקט להלכה כדעת התרומת הדשן שהובא במשנ"ב לעיל (שם), שכשעוסק בעיסה בעסק גמור אין השהיות מצטרפות, ושלא כדעת המהרי"ל שהחמיר בזה, [וראה בדבריו (סי' תנט ס"ב)], שציין למקומות נוספים שכן משמעות דברי החור"א.

[משנ"ב ס"ק לב]

ואם הוא מְסַפֵּק³⁸.

38) ואם הניח את הדלף מטפטף והלך משם, ולאחר זמן מצאו עדיין מטפטף כבראשונה, כתב הכף החיים (ס"ק עא) בשם הפרי חדש שאין לחוש שנפסק הטפטוף בשיעור זמן הראוי להחמיץ וחזר לטפטף, אלא יש להחזיר את הקמח, כיון שמסתבר שהמשיך הקילוח במנהגו ולא נפסק.

הלכות פסח סימן תסו סט באור הגולה

(כח) אינו מחמץ (טו): ר' קמח שנפל עליו דלף אפילו כל היום, (כט) אינו בא לידי חמוץ, כוהוא (ל) שהיה הדלף טורד בלי הפסק, (לא) לראינונו מיד לכשיפסק. (לב) ואם הוא מספק אם הדלף טורד אם לאו. (לג) אסור:

א לשון הרמב"ם
ב פסח ה מעשה
ד הנהא ארפא דטבעה
ה פסחים מ וכפי
הקטנו שם בפרקא

תסו דין חטים שנפל עליהם מים ותבשיל שנמצא לתוכו חטה, ובו ט"ז סעיפים:

א (א) ארזן שנשבע (א) [א] בפרך או שנפל עליו מים, כשם שאסור לאכלו כף אסור

שערי תשובה

[א] בפרך. עכ"ל. וכתב בשו"ת מהר"ט צהלון סימן סה, שעמד ארזן בלא חטים והשכיר קצרה מים משקים למקום הנפלו הפסח על הארזן ונתה קום פסח, כיון שלא היה כח קצרה אחת שאין בה קשורות לטענות אפילו עשירית מהמים וחס מחלי ונדד בדורו. ולכן אם יש בשולי החטה פסחים בין דף לדף שהמים נחלים דרך שם

הוא נרעו ממים דע"י ההתעסקות אינו בא לידי חמוץ:

(ב) בפרך. בפרך אסור נפר מפרך למפרך דהא חטאת דאחא ולא יקנה, ט"ז וימ"א. אכל כר"ז כסב: אפילו נפר החמץ

באור הלכה

של חטים ונמצא בהם צואת חתולים וכו' דשרי לסת, ואף דאין ללמד מהר לזה מדין צואת חתולים שברוקס, דיש לומר שאני עצמות שאין לחש למירגלים, שחרי אינם טעמינים, דכל מי שאינו יונק אין לו מקום השתן, כמו שכתב בספר שערי שמים ספר ד, אבל בחתולים יש לחש שהשתן כמו שהטילו שם רש"י ובאור לידי חמוץ, סבל בקום לא מחזיקין אסורא, וקפא לא הטילו מירגלים כלל או הטילו דחוק מהחטים או קפא לא נחמץ החטים, ואף אם נחמץ קצת אינו אלא מעטא דמיעוטא; ועוד, עקר דין מירגלים שני במחלקת, כמבאר בבית יוסף, והוסף על זה דעת הפרי חדש וחקי"עלק דדוקא מי רגלי אדם מחמץ, ולכן כל שאין רואין שום ריעותא בחטים אין להחמיר כלל, דאם לא ידעו אין לה כגונה שלא מפל בה ספק זה, וכן עקר, עד כאן לשונו:

חטב סעיה ב, עין שם, אבל (עד) וצח אדם וכן (עו) צואה של כל בעלי חיים, (עו) כמה אחרונים סוברים דאינו מחמץ כלל, (עו) ויש שמתמירין גם כן (עו): ר' (כט) אינו בא וכו'. שטרדת הדלף מונע מלהחמץ את הקמח ושרי בפי הדלף. (עו) ואפילו אם מתפשט הלחות יותר ממקום שהדלף מזה שם, מכל מקום על ידי טורד הדלף שכתב בכת ומכלצ טפה אחר טפה אינו מניח להחמץ כל סביביו: (ל) שהיה הדלף טורד וכו'. רוצה לומר, שהיה הטפות יורדות רצופות זו אחר זו כל היום, (עו) דאי לא הכי יצטרפו השהיות שבין טפה לטפה לשעור מיל³⁶, ובדלעיל בסימן תנט סעיה ב בהג"ה. (ס) ויש מאחרונים שמקורשין הטעם, דקשאינם יורדות רצופות אין בכחם למנע החמוץ: (לא) וראינונו מיד לכשיפסק, רוצה לומר, שלא יצא הקמח שנתחלחל במים בלי עסק, אלא יולד ונאפה מיד, ובמבאר לעיל בסימן תנט סעיה ב. (פא) וזהו לבתחלה, אבל דיעבד אין אסור אלא בשנשתנה שיעור מיל אחר שהפסיק הדלף: (לב) ואם הוא מספק³⁷, דפסקא (פג) דאורוקא הוא (פג) ואפילו להשוותו אסור. ונדע, דהוא הדין (פד) ברגן גם כן דינא הכי, דאם הדלף טורד עליו טיף אחר טיף אפילו כל היום כלו אינו בא לידי חמוץ, ואם אינו יורד טיף אחר טיף נחמץ על ידי המים, ואף כשיורד עליו טיף אחר טיף, מיד שהפסיק צריך לטחנן: (לג) אסור. עין בפרימגדים שדעתו להחמיר בכל אופן בקמח הלח, פי אין אנו בקיאים ליעצ איהו מקרי טיף טיף, עין שם:

א (א) רגן שנשבע וכו'. בפרך רחוב יצאין החמץ נפר וכו', משמע דאם החמץ נפר מפרך, בין כשמוכרו לישאל ובין כשמוכרו לעבדים,

שער העיון

(סא) הנהו לפרוש כר"ש ותרע"ב, וכן תפתיק הגר"ז, אבל תרמ"ב יש לו דרך אחרת וכן הגר"א בראור, וכתב שכתבתי בבאור הלכה: (טא) אלה רפה, וקפי מה שפארתיו בבאור הלכה, עין שם: (טב) מנהגאלי: (עא) וכתב הגר"אלי: ופי' זה אם שרו עצמות עם שאר פשר ונמצא בהם חטה שנתרבת, אין לאסר בצונן אם לא שהיה שיעור מיל, דהא במצי המנהגות לא נתמסרה, ובחזק לא שמה צדן שיעור מיל כששריהו במים, אסרן לא נתמסרה, דלא גרע מציפה שאינה מתמסרת בפחות משעור מיל, עד כאן לשונו. רצון שם עוד מה שכתב בענין זה: (עב) אחרונים: (עג) פרי תוש: (עד) פרי תוש ומקור חטים. אף מה שאני מקור חטים לעין חזק יצא קטן ו ראה לדבריו, לא תבנה, דברי נשאר שם תבנה אצלו בספק: (עט) ומה דהצריך השור לרקד הקמח לשנמצא על השק צואת חתולים ונתחלחל הקמח שפסק הוא רק משום מאיסותא, כמו שכתב הב"ח, או משום "הקריבהו נא לשחוק" אינו נזהר למצה, כמו שכתב ה"ח³⁸: (עו) ה"ח וט"ז ובגד"ש שעל המדכי ושירינגסת הדולה: (עו) הגהות מהר"ח ומה שהביאו אחרונים בשם גתלת צבי שכתב בן כשם מהר"ל, טעות הפוסק הוא וצריך לומר "כשם מהר"ל", והוא מהר"ר ל"ב חנלי"ש ה"ל, כי חפשי במהר"ל ולא נמצא שום רמז לזה ופרי חדש לענין צואת חתולים. אכן קשה, דלענין דעת אדם הסכים בסעיה ג שאינו מחמץ כלל וכו' דעתו כמפורש, ונהפוך הוא עליפי הסברא? וגם אין לו שום ראיה לזה מן התוספתא שהביא, דהסם ארזי בפי גלילי בהטה עיון. וגם כאלה רבה מצד לבסוף להחמיר בה, וגם לענין דעת אדם ששם ששחמיר. ואולם בפי גלילי בהטה וכן של היה ושרצים. אף למאן דסבירא לה דאינו מחמץ, בודאי יש לחשוב על כל פנים כמפורש, פי הביאו ראיה לזה מדברי הרמב"ם בפרק י משפחות אכלין שכתב דהיא פן: (עז) חיושי מהר"ם חלאות, וכן כסב הפרי חדש: (עט) פן פרש התרומות דהשן סימן קכז, עין שם: (פ) מאמר מרדכי, דאפילו אם ימא דאין שהיה מצינו פחות פסחין דוקא רצופות, וכל מקום גם הוא מורה דיש לחש לשהיה³⁹, ונמצא מנהג מזה כגון אם מהחלה נרדו רצופין וצטרף שמה שיעור חצי מיל שלא נרד כלל, ואחר כך נרד רצופין, ואחר כך שמה עוד שיעור חצי מיל שלא נרד כלל ואחר כך נרד עוד הפעם רצופין, הלכא פחותה דתשן יש להחמיר בה ולעצם המאמר מרדכי לכו אפטר דיש להקל, וצו: (פא) פן פרש המאמר מרדכי ומהר"א וכן מוכח מפרך חדש דהוא רק לבתחלה, אבל בדיעבד גם המהר"ר מודה דהוא שיעור מיל כמו בעלמא וכתב שפסק הרמב"ם ותוסמ"ג, וכן משמע במאליה רפה לדינא, חלא חזק יצא: (פב) פרי תוש והגר"א: (פג) שם בפרי תוש וכ"כ ש"א: (פל) אחרונים, וכתב שפתיק הרמב"ם את הדין בענין, ובתורת הדין סימן קכז היה גרסא בפסחא דצנז:

(א) הביאור הלכה הוצרך לעמוד הבא למקומו הנכון.

